

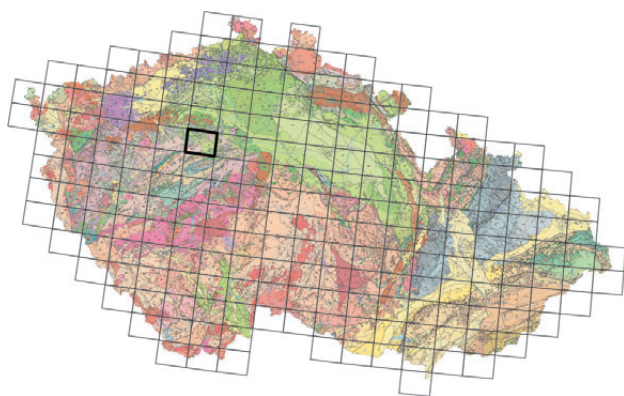
TRANSGRESE KŘÍDY NA PROTEROZOIKUM U JENČE (UNHOŠŤSKO-TURSKÝ HŘBET, STŘEDNÍ ČECHY)

Transgression of the Cretaceous over the Proterozoic (Unhošť-Tursko elevation, Central Bohemia)

PŘEMYSL ZELENKA

Česká geologická služba, Klárov 3, 118 21 Praha 1

(12-23 Kladno)

Key words: *transgression, Cretaceous, Proterozoic, Central Bohemia*

Abstract: New examples of transgressive contact between the marine Cretaceous (sandstones of the Korycany Member or spiculitic marlstones of the Bílá hora Formation) and the Proterozoic basement (lydite of the Kralupy-Zbraslav Unit), exposed owing to the construction of the Praha–Karlovy Vary R6 highway have been preliminarily documented.

Rozsáhlými zemními pracemi, souvisejícími s výstavbou rychlostní silnice R6 z Prahy do Karlových Varů, byl v jarních měsících roku 2007 v území s. od železniční stanice Jeneč odkryt kontakt mezi horninami svrchního proterozoika a sedimenty české křídové pánve. Regionálně geologicky je území součástí elevační struktury svrchnoproterozoických hornin, tzv. unhošťsko-turského hřbetu (MATĚJKA in ČEPEK et al. 1936), horniny jsou řazeny ke kralupsko-zbraslavské skupině (MAŠEK – ZOUBEK 1980). Uložení české křídové pánve patří k vltavo-berounskému vývoji podle ČECHA a VALEČKY (1992). Území bylo naposledy detailně geologicky mapováno v 80. letech 20. století pracovníky tehdejšího Ústředního ústavu geologického (VALEČKA et al. 1983).

V hlubokém zářezu budoucí čtyřproudé rychlostní silnice byly odkryty v celém rozsahu zejména šedavé a běžové spongilitické vápnitójilovité prachovce až prachovitopísčité slínovce („opuky“), náležející podle ČECHA et al. (1980) bělohorskému souvrství. Místa obsahují bochníkovité konkrce šedavých jílovitých vápenců, časté jsou i kulovité konkrce pyritu, obvykle rozloženého až na limonit. Jak bývá u tohoto souvrství obvyklé, je paleontologicky téměř sterilní. V místě budoucího přemostění zářezu a rozsáhlé křížovaty byl ve dně zářezu vyhlouben ještě ca 3 m hluboký výkop, který odkryl kontakt s podloží. Na plochou

elevaci, tvořenou tmavě šedočernými rezavě navětralými proterozoickými silicity, transgredují směrem k Z se uklázející šedoběžové, ve vyšší části až narezavělé špatně vyříděné jílovité písky s vtroušeným glaukonitem. Transgresní plocha je nerovná, mocnost písčité polohy postupně vzrůstá z několika centimetrů až decimetrů na téměř 1 m (obr. 1, 2). Vzhledem k litologii lze tuto polohu zařadit ke korycanským vrstvám. Směrem do nadloží ubývá písčité složky a poloha přechází do šedoběžového jílovce. Kontakt je neostřý. Na polohu jílovce, jehož mocnost je řádově v decimetrech, nasedá již monotónní sled šedožlutých deskovitě odlučných „opuk“ bělohorského souvrství. O několik desítek metrů východněji byl pravděpodobně odkryt

Obr. 1. Kontakt proterozoických silicitů a jílovitých písků korycanských vrstev, v nadloží opuky bělohorského souvrství.

Obr. 2. Detail kontaktu proterozoických silicitů a jílovitých písků korycanských vrstev.

Obr. 3. Izolovaná elevace podložních proterozoických silicitů překrytá transgredujícími bělohorským souvrstvím. Foto 1–3 P. Zelenka, 2007.

kontakt křídových hornin s jílovitě zvětralými proterozoickými břidlicemi. Lze tak usuzovat podle úlomků nacházejících se ve výkopu v době dokumentace již zaházeném.

V severní zčásti aplanované stěně zářezu je na několika místech odkryt přímý kontakt několikametrových elevací proterozoických silicitů a na ně transgredujícími spongilitických vápnitójílovitých prachovců bělohorského souvrství (obr. 3). V bazální části těchto sedimentů bylo nalezeno enormní množství útesové křídové fauny (ústřice, houby), které čeká na další detailní zpracování (VODRÁŽKA 2007).

Odkryvy v zářezu u Jenče jsou velmi instruktivní a ještě několik let budou poskytovat bohatý materiál jak ke studiu sedimentologie, tak paleontologie křídových sedimentů. Svým rozsahem jsou srovnatelné s odkryvy vzniklými při budování silnice R7 s. od Brandýsku před téměř 25 lety, které jsou však dnes již zcela zašlé. Než postihne odkryvy u Jenče podobný osud, je třeba je maximálně „vykořistit“ z pohledu všech geologických disciplín, neboť poskytují zdarma spoustu poznatků, jaké by nám sotva zprostředkovaly nákladně realizované vrty, sondy či jiné průzkumné práce.

Literatura

- ČECH, S. – VALEČKA, J. (1992): IV. Křída. In: Regionálně geologické dělení Českého masívu na území České republiky. – Čas. Mineral. Geol., 37, 4, 257–275.
- ČECH, S. et al. (1980): Revision of the Upper Cretaceous stratigraphy of the Bohemian Cretaceous Basin. – Věst. Ústř. Úst. geol., 55, 5, 277–296.
- ČEPEK, L. et al. (1936): Vysvětlivky ke geologické mapě Československé republiky. List Kladno 3952. – Knih. St. geol. Úst. Čs. Republ., 17.
- MAŠEK, J. – ZOUBEK, J. (1980): Návrh vymezení a označování hlavních stratigrafických jednotek barrandienského proterozoika. – Věst. Ústř. Úst. geol., 55, 2, 121–123.
- VALEČKA, J. et al. (1983): Vysvětlivky k základní geologické mapě ČSSR 1 : 25 000, list 12-234 Hostivice. – Ústř. úst. geol. Praha.
- VODRÁŽKA, R. (2007): Křídová fauna ze zářezu silnice R 6 u Jenče. – MS Čes. geol. služba. Praha.